

(המשך מעמוד 26)

המוסיאונים המכובדים ביותר בעולם, כשהם נושאים חתימות, מזוייפות כמר בן, של פיקאסו, סיואן, סוטין ואחרים. אולם ולס חרג הרבה מעבר למיסגרת התעודה. סירטו הפך לתרגיל מבריק שרן במשמעות האמת הקולנועית מול השקר, משמעות האמנות וההגיון של המעריכים אותה, הגבול הרק בין מה שנראה כמציאות למציאות עצמה. הוא מוביל בשקונות רבה את הצופה לקראת המסקנה, שאין ממנה מנוס, כי אמנות אינה נמדדת לפי שמו של האמן, אלא לפי איכות היצירה — ואם אין איש יודע מי בנה את הקתדרלה המפורסמת בשארטר, אין זה מפחית כהוא-זה מן הגאונות של המיבנה. אם דההורי הצליח, במשיכת מיכחול, להגיע לתוצאות שהן זהות לאותן של פיקאסו, מי יעז לומר שהוא אמן פחות בערכו מפיקאסו?

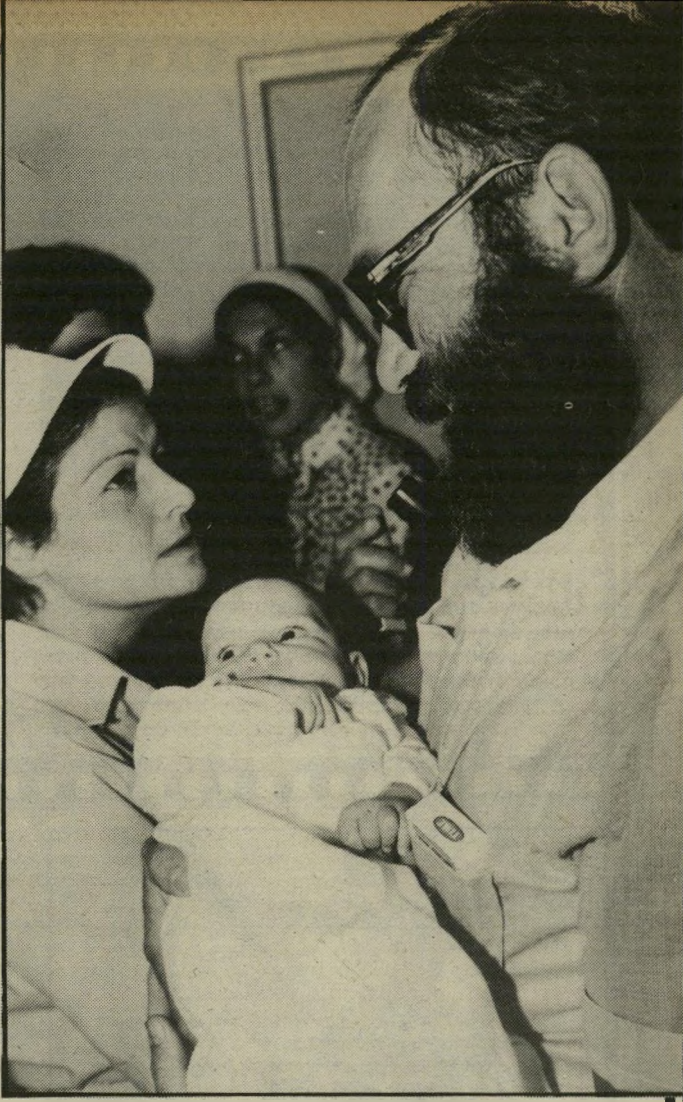
רעל בקופה

מאז 1974, שבה יצא לאור אמי-נתות ושקרים, לא עשה ולס מאומה. ליתר דיוק, הוא כתב תסריטים ואפילו החל לצלם סרט בשם הצד השני של הרוח. סיפור יזמו האחרון של בימאי קולנוע ישיש, שאותו גילם ג'ון יוסטון. אולם, מאחר שהמימון בסרט זה, כמו בסרט הקודם, הגיע מכספי השאה האיראני, באה המהפכה של האיית-אללה חומייני ושמה קץ להסרטה. לפרנסתו הופיע בכל מיני תפקידי-

המתנחל חולה הנפילה

טין מן האשמה. מכיוון שחוסר-רציה ואוטומטיזם הם הגנה מישפטית, הרי הוכחתם מוטי-לת על הסניגור. עורר-הדין כספי עשה כמיטב יכול-תו, הוא הביא עדים שסיפרו על כך שהרנוי נולד בלידה קשה מאוד, אשר גרמה לו לפגיעה במוח, שממנה נבעה מחלת-הנפילה שלו. הוא הביא עדים שסיפרו על התנהגות אפילפטית של הרנוי עוד מילדותו, והוא גם הביא מומי-חיס רפואיים שתמכו במסקנה הרפואית, כי הרנוי אומנם חולה במחלת-הנפילה, הגורמת להתקפים כאלה. אולם התובעות, עורכות-הדין ערנה ארכבל, פרקליטת מחודד-מרכז, ונורית

רציה, כמה שעשה קודם לכן. אם כרך את התפילין על ידו, המשיך גם בעת אברך-הכרה לכרוך שוב ושוב את התפילין, כאוטומט. אם היה בטויל, המשיך ללכת בלי ידיעה שהוא הולך. וכאשר החזיק את העוזי הטעון אל מול פתח המאפיה, טענו הרופאים הללו, לחץ על ההרץ בלי ידיעה כי הוא עושה זאת. שריריו פעלו ללא ביקורת המוח. התנהגותו היתה אז אוסף של תנועות שרירים, שאינן קשורות לר-צונו או אפילו להכרתו. "הרנוי", טען הסניגור, "פעל בשעת היריה כשהוא מחוסר כל רצונית וללא מודעות למע-שיו". בין מישפטנים קיימת מחלוקת אם

יוסף הרנוי (למעלה עם אשתו ובנו התינוק) אולי חולה במחלת-הנפילה. אך הוא לא פעל כאוטומט, כאשר גרם למותה של הילדה בת ה-11 במאפיה בשכם

שנית, היו ערות לתוצאה של קבלת הגנה זו. הן הביאו ערייהזמה, בעיקר רופאים, שציינו כי מחלת-הנפילה שבה לוקה הרנוי איננה מהסוג הגורם התקפים של חוסר-הכרה רגעי. הגנתו זו של הרנוי עמדה בסכנה נוספת. קריהמחשבה, השולל אחריות פלילית מאדם הפועל בחוסר-רציה, יש לו סייג, כאשר אדם מודע למחלתו, ויודע, למשל, כי הוא סובל ממחלת-ירח, ובעת היות הירח מלא הוא נתקף בועם ופוגע בכל הנקלע בדרכו. אסור לו כמוכן לשים סכין תחת כרו בליל ירח מלא. הנחת הסכין היא מעשה רצוני, המנצל את ידיעתו כי בלילה יהיה חסר-הכרה, ואז אם יפעל, לא יהיה ברעונשיו. על כן קובעים המישפטנים כי במקרה כזה תיבלע הפעולה הבלתי-רצונית כפעולה רצונית, הוא יהיה אחראי להנחת הסכין וגם לכל פגיעה שתיגרם עקב כך.

נושא הרצונית שייך למחשבה הפלילית או למעשה הפלילי. רוב חכמי-המישפט טוענים, כי אירציה שולל את המעשה עצמו. ולא רק את הכוונה לתוצאה, כך שפעולה תוך כדי אוטו-מטיזם תביא לזיכוי של הנאשם לחלו-

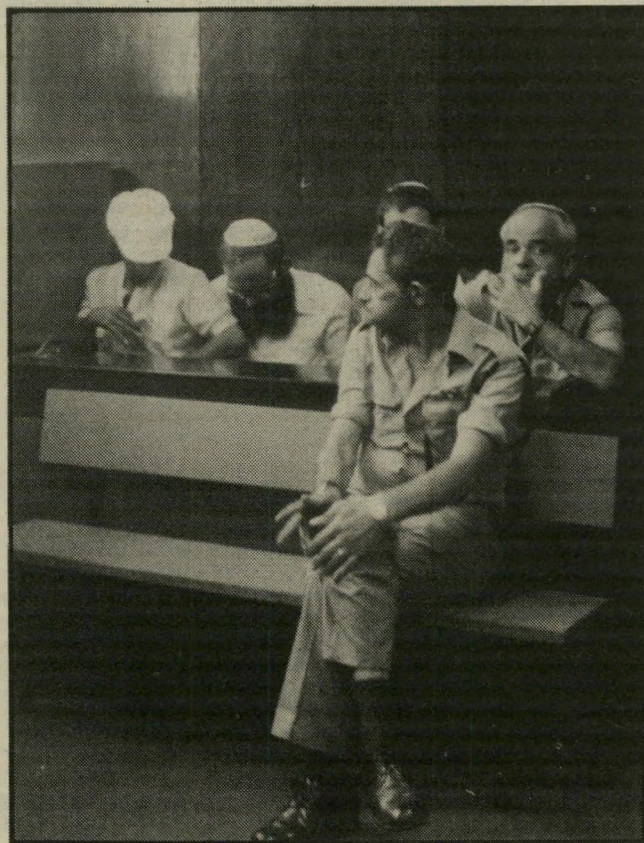
כספי, כדי להסביר את האוטומטיזם של הרנוי, ניתוח את מעשיו בעבר, שבהם אפשר לראות אוטומטיזם. היו מיקרים שבגלל מחלת-הנפילה, ממנה הוא סובל, היה נתקף בחוסר-הכרה ריגעי, באותם רגעים היה ממשך, ללא

צטערתי מאוד כאשר שמעתי שבית-המישפט דחה את הגנתו של יוסף הרנוי, כי בשעה שירה בילדה עיישה אלי-בחוש, כמאפיה בשכם, היה נתון להתקף של מחלת-הנפילה. הצט-ערתי, מכיוון שקיוויתי כי אדם דתי איננו מסוגל לירות בילדה קטנה מרצון חופשי, רק מפני שילדים אחרים זרקו אנבים על ריככו. קיוויתי כי בית-המישפט יאשר ש-הרנוי היה מחוסר-הכרה כאשר עשה את המעשה הנתעב ולא שלט ברצונו. לוא קיבל בית-המישפט הגנה זו, היה הרנוי יוצא זכאי.

ולם, 1958 המלקצוע: קוסם

אורה, שבהם ביקש שיוטרד מעט ככל האפשר וישתכר הרבה ככל האפשר. הוא הצטלם בסרטי-פיוסום לטלוויזיה האמריקאית, וכריכרי ידיו, "השתדל כמיטב יכולתו להרוס את עצמו עד הסוף". מימדיו הלכו ותפחו, וכל הנסיונות שנעשו לשכנע אותו שיווריד במישקל היו לשווא. בכל פעם שהגיע לטקס שבו חולק לו עוד פרס על הישגיו העבר שלו, או לפסטיבל שהקדיש עוד רטרוספקטיבה ליצירתו, היתה הליכתו קשה יותר, הססנית יותר. מור שהגבר הנאה, גבה הקומה והתמיר, הכוכב היפהפה של ג'ון אייר, לא שבע אף פעם נתח ממראהו החיצוני. ניסה תמיד לעוות אותו מול המצלמה, בסרטים שבהם הופיע — ובעיקר באותם שבהם ביים את עצמו. עם הגיל והמישקל, לא היה צריך עוד לטרוח. מי שראה ביום השישי האחרון בטלוויזיה, את ולס מגלם את ציריך וולזי באדם לכל עת, ציריך לזכור שהוא היה בן 53 בלבד כאשר הופיע בתפקיד, ומראהו כשישי. בזמנו, נהגו לאיים שסרט של ולס הוא רעל לקופה. עתה הגיע הזמן לתת להם הורמנות של ממש. אם יש לסיני מטקים שלנו ייעוד, הרי להם גם משימה מיידית — לנסות ולהביא לישראל את אמיתות ושקרים, ואולי גם את אותו החומר המצולם שקיים משני סרטי הבלתי-גמורים. הצד השני של הרוח ודון קישוט. נכון, זה לא יהיה קל, הסינגמטיים בכל העולם מנסים כבר להשיג את החומר, הנתון בידיהם של בתי-מישפט שאינם מסוגלים להחליט למי הוא שייך. אבל אם ישנו אמן הראוי שיטרוח למענו, אפילו למען יצירה בלתי-גמורה, הרי זה אורסון ולס. העולם הזה 2511

הרנוי (שני משמאל) על ספסל-הנאשמים ירה בתיקרה, פגע בילדה